

۱۸۷۱

۱۱

۷/۴

میر یاقری، سید محمد مهدی، ۱۳۴۰ -
هنر، دین، تجدد (گفتارهایی در مبانی هنر) / پدیدآورنده: سید محمد مهدی
میر یاقری.
قم: تمدن نوین اسلامی، ۱۳۹۳.
۲۰۹ ص.
۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۵۴-۲-۰۰
فیبا
هنر -- مقاله ها و خطابه ها
هنر و دین -- مقاله ها و خطابه ها
تجددگرایی (هنر)
فرهنگستان علوم اسلامی قم
NX۶۵/م۹۹۱۳۹۳
۷۰۰
۳۷۱۵۸۷۵

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

www.kutubkhana.com

سید محمد مهدی میرباقری

گفتارهایی در مبنای هنر

پدیدآورنده

سید محمد مهدی میرباقری

تدوین به کوشش

حسن نوروزی

ویراستار

عباس بیاتانی

ناشر

تمدن نوین اسلامی

مشخصات نشر

چاپ اول / بهار ۱۳۹۴

شمارگان

۱۱۰۰ نسخه

کتاب سازی

گروه نشر و ترویج عطف

قیمت

۹۵۰۰۰ ریال

شابک

۹۷۸-۶۰۰-۹۴۸۵۴-۲-۰

نشانی پستی

قم، خیابان شهید فاطمی

تقاطع کرجه ۲۱ و ۶، پلاک ۱۶

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۳۰۳۶

فروش

مرکز پخش تمدن نوین

۰۹۱۰۴۶۴۶۲۱۲ - ۰۲۵۳۷۸۳۱۶۱۶

فروش مجازی: NicBook.org

کلیه حقوق مادی و معنوی و هنری اثر

برای ناشر محفوظ است.

- ۴۳ نسبت هنرو علم غیردینی با هنرو علم واقعی
 ۴۴ هنردینی و نگاه حداکثری و حداقلی به دین
 ۴۷ نسبت پژوهش‌ها با معارف اهل بیت علیهم‌السلام
 ۴۹ هنردینی و تکامل تاریخی قرب
 ۵۲ لوازم تولید فقه هنر

گفتار سوم: هنر قرآنی / ۵۵

- ۵۷ مقدمه
 ۵۷ خاستگاه و کارکرد اجتماعی هنر
 ۵۹ هنرو دانش‌های پیرامونی
 ۶۰ چیستی هنراژ منظر دین و قرآن
 ۶۲ هنردر بستر نور یا بستر ظلمت
 ۶۵ هنر قرآن، محور تکامل هنردر تاریخ

گفتار چهارم: ارزش‌های بومی و هنرهای یهودی / ۷۱

- ۷۳ مقدمه
 ۷۴ عرفی‌سازی فرهنگ دینی برای رسیدن به فرهنگ مدرن
 ۷۵ ساده‌سازی عقلانیت مدرن برای رسیدن به عقلانیت مذهبی
 ۸۰ نقطه آغاز درک آسیب
 ۸۲ هنر، ابزار انتقال درک نخبگانی آسیب
 ۸۳ نگاه «خرد، کلان و توسعه» به هنر
 ۸۴ اسارت و پریشانی انسان، نمود هنر مدرن
 ۸۸ عبودیت انسان، نمود هنردینی

گفتار پنجم: مبانی شعر مذهبی / ۹۷

- ۹۹ مقدمه
 ۹۹ رهبری احساسات اجتماعی از سوی هنرمندان
 ۱۰۰ هنر، ابزار اقامه و جهت‌دهی به عواطف اجتماعی
 ۱۰۰ رسالت هنرمند در یافتن مصادیق تاریخی تولی و تبری
 ۱۰۲ الگوهای دینی در زمینه هنرو شعر
 ۱۰۲ توجه به الگوی هنری دعای ابوحزه ثمالی
 ۱۰۵ افق‌های احساس عاشورایی در کامل‌الزیارات

- ۱۰۷ ضرورت تکیه هنرمند بر روایات، ادعیه و زیارات
 ۱۱۰ جایگاه خیال در هنر
 ۱۱۱ تقوای در عمل، تقوای در خیال
 ۱۱۳ لسان دلال آمیز و لسان طلب کارانه
 ۱۱۹ اجتماعی بودن تخیل و هنر

گفتار ششم: امکان یا عدم امکان هنر دینی و هنر غیر دینی / ۱۲۳

- ۱۲۵ مقدمه
 ۱۲۵ هنر و جوشش احساس هنرمند
 ۱۲۶ تخیل و احساس هنرمند
 ۱۲۷ هنر و تحول در مقیاس فرد، جامعه و تاریخ
 ۱۲۸ امکان یا عدم امکان هنر دینی
 ۱۳۰ نسبت هنر دینی با ولایت و تولی
 ۱۳۱ هنر دینی و پذیرش نظریه حضور اختیار در تولید دانش
 ۱۳۳ پرستش و هنر
 ۱۳۳ زیبایی شناسی و پرستش
 ۱۳۵ هنر و دعوت به سوی الهه
 ۱۳۶ هنر و فرهنگ پرستش در جامعه
 ۱۳۷ هنرمند دینی و هنر معطوف به عصر ظهور

گفتار هفتم: فرهنگ و نظام شهرسازی / ۱۴۱

- ۱۴۳ مقدمه
 ۱۴۴ هنر و تحولات اجتماعی
 ۱۴۵ مدل شهرسازی و الگوهای توسعه
 ۱۴۶ قبله نظام های شهری
 ۱۴۷ نظام شهرسازی، تجسد روح جمعی انسان ها
 ۱۴۸ ولی حق و شکل گیری شهرداری
 ۱۴۹ امپراطوری قدرت و شکل گیری شهر مدرن
 ۱۵۰ نمادهای شهری و فرهنگ حاکم
 ۱۵۲ تمرکزگرایی و ساختار شهر مدرن
 ۱۵۳ دیدگاه های مختلف در فرهنگ شهرسازی

گفتار هشتم: شاخص های قطب فرهنگی نظام اسلامی / ۱۶۱

- مقدمه ۱۶۳
- پرستش، محور شکل گیری شهر مقدس ۱۶۳
- انتشار توحید، هدف تاریخی از شکل گیری شهر ۱۶۴
- ضرورت تداوم توأمان جاذبه و دافعه در نگاه به شهر مقدس ۱۶۶
- ضرورت هماهنگی ساخت شهر با آرمان های نظام اسلامی ۱۶۸
- تفاوت اقتضائات قطب فرهنگی با قطب اقتصادی ۱۷۰
- تشکیل اتاق های فکر برای جریان آرمان ها در مهندسی شهر ۱۷۵
- ضرورت استفاده از ظرفیت مراکز تحقیقاتی به عنوان نهاد پشتیبان ۱۷۸

گفتار نهم: رسالت سینمای مقاومت در مقابل هنرمردن / ۱۸۱

- مقدمه ۱۸۳
- عقل و فرامین الهی ۱۸۳
- اقبال و بازگشت عقل به فرمان خداوند ۱۸۵
- عقل و جهل و جنود آن ها در باطن عالم ۱۸۶
- جایگاه انسان در درگیری عقل و جهل و گستره این نبرد ۱۸۸
- تمدن و سیر تاریخی درگیری جریان حق و باطل ۱۹۰
- جهت گیری هنر و هدف حاکم بر آن ۱۹۱
- هنرمردن؛ تحقیر ارزش ها و تعهد به تجدد ۱۹۳
- نسبت هنر با آله هنرمند ۱۹۴
- ترسیم آینده در دستگاه انبیاء علیهم السلام و هنر؛ شهود حقیقی یا تخیلات ۱۹۶
- رسالت هنر اسلامی و سینمای مقاومت در برابر سینمای سلطه ۱۹۹
- ایجاد سبک و دعوت به حقیقت در هنر و سینمای اسلامی ۲۰۰
- تفاوت سینمای مقاومت و سینمای روشن فکری منفعل ۲۰۳

کتابنامه / ۲۰۹

نمایه / ۲۱۱

درآمد

هنر و مظاهر گوناگون آن و همچنین نقد و تحلیل آن در شرایط کنونی جامعه موجب بروز مشکلات اجتماعی و اختلاف سلیقه‌هایی بین دوستان انقلاب شده است. صرف نظر از انگیزه‌های سیاسی، منشأ حقیقی این تنازعات، امری فرهنگی است که باید در این عرصه، افق‌گشایی و نظریه‌پردازی صورت گیرد.

ابهام‌های تثوریک فراوانی در زمینه هنر وجود دارد؛ از جمله اینکه: آیا هنر، به «اسلامی و غیراسلامی» تقسیم می‌شود یا خیر؟ اگر هنر اسلامی، هنر خاصی است، آیا اسلامیت هنر تنها به مضمون، محتوا و پیام آن مربوط می‌شود یا کیفیت و فرم تکنیک‌های هنری نیز به اسلامی و غیراسلامی تقسیم می‌شوند؟ آیا هر کیفیت خاص هنری می‌تواند ظرف بروز و تجلی هر گونه احساس، تفکر و اندیشه باشد یا آنکه هر فرم و تکنیک خاص هنری، با احساس و اندیشه خاصی تناسب داشته، تنها تاب تجلی و بروز همان احساس و اندیشه را داراست؟ اگر چنین است مبانی هنر اسلامی کدام است؟ آیا زیباشناسی و زیباپسندی امری ثابت و مشترک بین افراد انسان است، یا امری نسبی و تغییرپذیر است؟

پرسش‌های فراوانی از این دست و به‌طور کلی فقدان فلسفه هنر و زیباشناسی و فلسفه و تاریخ خاص هنر مبتنی بر معارف اسلامی که از سویی اهداف و مسیر کارایی هنر را مشخص، و از سوی دیگر با سرپرستی شاخه‌های مختلف دانش هنری این علوم را هدایت و توصیف‌های کارشناسانه و علمی را

ساماندهی نماید، مشکل اصلی هنر کنونی جامعه است. فقدان نظریه‌های روشن در این زمینه‌هاست که به صورت قهری و ناخودآگاه در روبناها آشکار شده و احیاناً در شکل اختلاف‌ها و تنش‌های تند اجتماعی بروز می‌نماید. حقیقت هنر، عبارت است از کیفیت پرستش معبود واقعی و فرم عشق‌ورزی با او که می‌تواند در چهره پرستش فوق ملکوتی انبیا و اولیا علیهم‌السلام و یا در قالب پرستش و گرایش‌های مادون حیوانی شیاطین و طواغیت ظاهر گردد. هنر امری از مقوله احساس، گرایش و پدیده‌ای عام است که در تمامی مراتب زندگی فردی و اجتماعی انبای بشر متجلی و آشکار می‌گردد.

این هنروری همه مراتب وجود انسان را از باطن روح تا ظاهر اعمال جوارحی پرنموده است؛ از این رو همه افعال انسان اعم از قلبی، ذهنی، عینی، فردی و اجتماعی فرد و جامعه نوعی خاص از هنر عشق‌ورزی با معشوق حقیقی در قالب الهی و یا حیوانی و مادون آن است. بر این اساس زیبایی و زشتی در تمامی منازل و جایگاه‌ها از دیدگاه الهی و الحادی، تعاریف مختلفی یافته، با دید الهی هنر زشت و زیبا، و زیبایی و زشتی هنر به مراتب خداپرستی و دنیاپرستی تفسیر می‌گردد؛ در این دیدگاه هنر زیبا هنری است که وجدان اجتماعی را در جهت پرستش ملکوتی ارتقا دهد.

نقش و رسالت حقیقی هنر اجتماعی اعم از دعوت عمومی، ایجاد انگیزه پرورش روانی خاص و هدایت تمایلات و عواطف جمعی در جهتی معین بوده، از این رو از مهم‌ترین ابزار مدیریت سیاسی است؛ چه اینکه محور اصلی تمام مدیریت‌ها مدیریت بروان انسان‌ها و هماهنگ نمودن نظام ارزشی و زیباپسندی آنان با مقاصد ولایت و پرورش روحی انسان کارآمد در آن مسیر و ایجاد سعه صدر اجتماعی للایمان و یا للکفر است که آثار آن در سطوح مختلف فرهنگی و سیاسی ظاهر شده، جهت‌گیری نظام فرهنگ و عمل اجتماعی را متعین می‌سازد؛ در پرتو زیباپسندی عمومی مشخص

است که نوعی خاص از روابط انسانی و نظام مدیریت، مقبول و یا مردود می‌گردد؛ از این نظرگاه جریان و توسعه قدرت ولایت الهی و یا الحادی در میدان فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی رهین هنروری هماهنگ هنرمندانی است که در مسیر رهبری رهبران الهی و یا الحادی جوامع بشری صورت می‌پذیرد.

هنر با زبان ویژه خود با عمق عواطف اجتماعی ارتباط می‌گیرد و ایجاد پرورش خاص روانی می‌نماید؛ احساسات اجتماعی را در جهت خاص فرم بخشیده، از این رهگذر کارایی ویژه‌ای را تأمین می‌کند. این‌ها از جمله مواردی است که در هنر کنونی به خوبی و بیش از پیش جلوه‌گر است؛ چه اینکه هنر رئالیسم به ظاهر در صدد ارائه هرچه بهتر واقعیت با ظرافت‌ها و دقائقش بوده و قهراً اشخاصی از زمره هنرمندان چیره و زبردست آن دوره و متناسب با آن هنر به حساب می‌آمده‌اند که هرچه دقیق‌تر و بدون کم‌وکاست و یا افزایش، طبیعت را در آثار خود منعکس نمایند؛ برای مثال: کمال‌الملک و میکال آنر نقاشان هنرمند آن دوره به شمار می‌آیند؛ برخلاف هنر کنونی که در صدد القای احساسات ویژه هنرمند از سوژه‌های هنری در قالب کیفیت‌های ویژه متناسب با آن به میدان تمایلات اجتماعی است و احساسی را که در خود حادثه منعکس نبوده، بلکه محصول برخورد نظام حساسیت‌های ویژه هنرمند با آن پدیده است، به جامعه منتقل می‌نماید؛ چه بسا در قالب حوادث و صحنه‌های تخیلی و غیر واقعی و یا با علائم ویژه و حتی به شکل سحرآمیز تنها ورود یک احساس را به میدان نظام عواطف و انگیزه‌های اجتماعی تعقیب می‌نماید که نقاشی‌های کاریکاتوری و رمان‌های تخیلی و انواع مختلف فیلم‌ها و ... نمونه‌ای از آن است؛ به عنوان نمونه: سریال‌ها و فیلم‌ها در مجموع و به شکل پیچیده‌ای به دنبال ایجاد حساسیت‌های اجتماعی ویژه و تغییر ارزش‌ها، آداب و سنن مذهبی

و قومی در مسیر بازسازی نیروی انسانی در شکل متناسب با نظام رشد و توسعه غربی هستند؛ می‌توان از هنر سابق به عنوان هنر ارائه و از هنر کنونی به عنوان هنر تولید یاد کرد. هرگاه تکنیک‌های هنری عهده‌دار ایجاد یک حادثه و پدیده و -نه ارائه آن- شدند، تناسب و سنخیت آن‌ها با آن پدیده، ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌گردد؛ به این ترتیب «جهت» در اعماق، محتوا و تکنیک‌های هنری نفوذ می‌نماید.

کتاب حاضر، متشکل از ۹ سخنرانی حجت الاسلام والمسلمین سید محمد مهدی میرباقری در موضوع مبانی هنر و نسبت هنر، دین و تجدد است که در همایش‌ها و نشست‌های مختلفی ارائه شده است که با ویرایش و عنوان‌گذاری تقدیم می‌شود. استاد میرباقری در این مجموعه، درباره جایگاه هنر در فلسفه تاریخ، هنر دینی و هنر مدرن، رویکرد قرآن کریم به هنر، هنر و معماری، هنر و شعر، هنر و سینما و ... سخن گفته‌اند. به امید آنکه انتشار این مجموعه گامی در مسیر کمک به پروژه هنر دینی و انقلابی باشد.